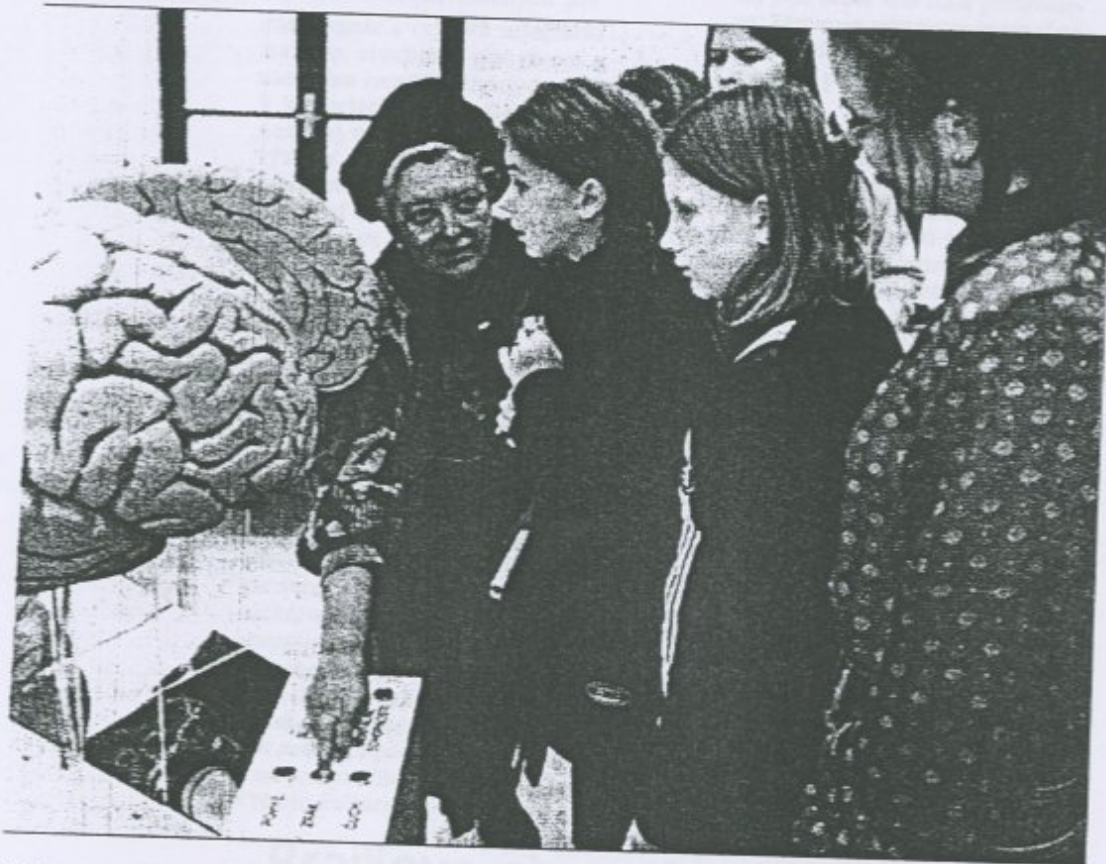

Nie súcit, ale spolupatričnosť

V MOZGU sídlia jednotlivé centrá, vysvetľuje deťom Dr. Škorvanková.

ANNA GREGOROVÁ
FOTO PRÁCA - DANIEL VESELSKÝ

„Žijú medzi nami. Stretávame sa s nimi na ulici, v dopravných prostriedkoch. Vzbudzujú v nás súcit, ale ony možno čakajú čosi iné - pochopenie, ohľaduplnosť, spolupatričnosť. Chcú patriť k nám, chcú sa organicky a rovnocenne začleniť do spoločnosti. Možno vo vzájomnej komunikácii stačí málo - povzbudenie, pochvala, priateľské slovo. Žijú medzi nami - tesne a úsečne, bez oddeľovania. Nechcú sa líšiť, vy-

čleňovať, separovať. Napriek tomu ich zdraví neraz berú ako anomáliu. Ešte stále sa zatiaľ stretávajú skôr medzi sebou - v uzavretej komunite. My ich stále vnímame ako slabších a zraniteľnejších jedincov v kolektíve. Hendikepované deti by radi komunikovali so zdravými rovesníkmi. Obohatiť to môže jednych aj druhých. Ešte stále existuje medzi zdravými a postihnutými istá bariéra, zbúranie ktorej si žiada obojstranný záujem, trpezlivosť i čas.

POKR.

„Pod' do môjho sveta, aby som našiel miesto v tvojom,“ hlása motto výstavy v Bibiane

SCHOPNOSŤ EMPATIE

V posledných rokoch sa na Slovensku sformulovala požiadavka zvýšenej starostlivosti o postihnutú mládež s využitím nielen didaktických, ale aj umeleckých prostriedkov na výstavách, v tvorivých dielnach, v literatúre a v iných aktivitách, určených pre vzdelávanie a celkovú integráciu zrakovo, sluchovo, pohybovo a mentálne hendikepovaných detí. V intenciách tejto požiadavky sa nesie aj medzinárodný projekt výstavy a programov integrácie pre postihnutú mládež pod názvom *Pod' do môjho sveta*, ktorý je v súčasnosti realizovaný v Bibiane - medzinárodnom dome umenia pre deti a potrvá do 2. apríla tohto roku. Názov expozície vznikol z motto celého projektu: „Pod' do môjho sveta, aby som našiel miesto v tvojom.“ Práve o tom celé poňatie je. Ide o to, aby najmä malí návštevníci expozície bližšie spoznali život svojich kamarátov, ktorí sa musia naučiť žiť s rôznymi problémami. Aby sa zdravé deti dokázali vžiť do situácie nepočujúcich, nevidiacich, vozíčkarov či inak telesne, alebo mentálne postihnutých, naučili sa tolerovať ich osobitosť a žiť s nimi. Autorkou scenára expozície je Gabriela Škorvanková, ktorá 30 rokov pracuje s postihnutými deťmi a od vzniku Bibiany spolupracuje s týmto kultúrnym zariadením.

G. Škorvanková: „Výstava je expozíciou pre tretie tisícročie, kde by mal postihnutý človek nájsť rovnaké miesto ako zdravý a žiť normálnym životom ako ktokoľvek iný, podľa možnosti bez množstva obmedzení, ktoré mu súčasný svet zatiaľ ešte stále predostiera. Zámerom výstavy je vplývať na zdravé deti tak, aby zmenili svoj postoj k postihnutým aj v neskor-

šom veku. V našej spoločnosti, vzhľadom na minulosť, je množstvo zábran v práci s postihnutými. Pritom integrácia postihnutých v spoločnosti je možná za špecifických podmienok. Ak napr. necháme nevidiaceho či s poškodeným zrakom doma, kvalita jeho života a vzdelanosť bude zlá. Potrebuje špeciálny prístup a pomocky, ktoré sú mimoriadne drahé. Najčastejšie ide o rodiny, kde si nemôžu dovoliť pre dieťa ani špeciálneho sprievodcu. Podobne je to aj u sluchovo postihnutých. Pri troche trpezlivosti a normálnom prístupe okolia k hendikepovaným sa tieto poruchy dajú upraviť a dajú sa integrovať v spoločnosti. Žiaľ, pretrvávajúce predsudky ich vytesňujú na okraj. Hendikepovaní by mali žiť plnohodnotným životom, začlenení medzi ostatnú populáciu. To si však žiada vytvoriť bezbariérové prístupy, ozvučené priechody pre chodcov...“

G. ŠKORVANKOVÁ názorne vysvetľuje systém čítania abecedy pre nevidiacich.

POKR.

VO SVETE TMY

Zhaslo svetlo a my stojíme v úplnej tme. Sú ľudia, ktorým je tma dôverne známou sprievodkyňou životom. Nevidia sa však orientujú, na rozdiel od náš vidiacich, oveľa lepšie podľa zvukov, vôní, pomocou neuveriteľnej predstavivosti a schopnosti rukami objasniť celý svet i jeho detaily. Vďaka týmto vnemom sa svet navôkol dostáva až do mozgu, kde sa premietá na obrazovku fantázie. Pre nevidiaceho je fantázia cestou ku skutočnosti.

Sú však aj takí, ktorí vidia len málo alebo čierno-bielo, takí, ktorí vidia ako cez závoj celý počmáraný a potrhaný. Pre nich existujú rôzne pomôcky, ktoré im pomáhajú spoznávať veci okolo seba a mať z nich radosť. Najradšej majú zvukové knihy, ktoré im sprostredkujú svet a ľudí s ich zložitými vzťahmi, láskami, všednými dňami života. Poslúžia im okuliare, lupy, počítače, ktoré dokážu písmo a obraz zväčšiť. Okrem toho majú nevidiaci, slabozrakí svoje vlastné Braillovo písmo, ktoré čítajú hmatom.

Prechod tmavou miestnosťou, umiestnenou hneď pri vstupe do expozície, poskytne návštevníkom zážitok zo sveta nevidiacich. Náborne im predvedie, ako ťažko sa dá orientovať v priestore bez zraku, kde práve nevidiaci sa vie pohybovať bez problémov. Na výstave je viacero pomôcok a hier pre nevidiacich od G. Škorvankovej, ktoré získali ocenenia v súťaži UNESCO vo Švédsku. Hra s pa-

náčikmi, ktorých deti obliekajú do šiat podľa ročných období, ich vedie k samostatnosti a k tomu, že sa aj doma dokážu obliecť bez cudzej pomoci. Šach pre nevidiacich s ľahko hmatom identifikovateľnými figúrkami patrí k ich obľúbeným hrám. Je to akási divadelná hra v ich mozgu. Nevidiaci vidí šachovú hru ako divadelné predstavenie.

ŽIVOT VOZÍČKAROV

Telesných postihov je veľa druhov. Niektoré obmedzujú pohyb iba trochu, mnohé však úplne. Všetky súvisia s prácou kostry, svalov a mozgu, ktorý bdie nad celým ľudským telom. Vrodené chyby a rôzne choroby, ako je napríklad obrna, môžu znehybníť telo a prispieť k tomu, že nie sme natoľko pohybliví, ako by sme mali či mohli byť. Rozmýšľali sme niekedy o tom, ako by sa nám žilo na vozíku? Skúsme si predstaviť zdolávanie všetkých tých schodov či obrubníkov na chodníkoch. Ako vôbec ľudia môžu všade okolo seba nastaviť toľko bariér, plotov a zábran?! Keby ich nebolo, mali by telesne postihnutí omnoho jednoduchší život. Všade by sa dostali a nepotrebovali by našu pomoc.

Jedna z miestností na výstave ponúka malým zdravým návštevníkom možnosť vyskúšať si, aké to je pohybovať sa na vozíku a zdolávať zábrany a bariéry, ktoré sme vozíčkarom nastavali do cesty. Zdravé dieťa práve na takýchto konkrétnych príkladoch môže začať vnímať a chápať svet hendikepovaných.

„Vnímanie nevidiacich nie je horšie ako zdravých. Je iné. Ľudské vnímanie je tak obrovsky individuálna činnosť, ktorá nemá obdoby v žiadnej inej činnosti na tejto Zemi. Človek obmedzený v nejakej činnosti si nájde inú možnosť, ktorá mu vyhovuje. Teles-

ne postihnutí robia nádherné obrazy, kde uplatňujú vlastnú fantáziu. Nevidiaci tvoria obrazy, potrebujú umenie ako kompenzáciu vonkajšieho sveta. Umenie je cesta, ktorou postihnutí vchádzajú do sveta ostatných. Tam sa cítia byť rovnocenní. K tomu, aby sa mohli dostať do nášho sveta, stačí neraz celkom málo. Výstava je práve o tom - o obyčajnej láske k blížnemu,“ hovorí Gabriela Škorvanková.

VO SVETE TICHÁ

Medzi nami žijú mnohí ľudia, ktorí nás nepočujú. Vidia našu mimiku a gestikuláciu, ale nevedia, čo hovoríme. Musia vynaložiť veľa úsilia, aby pochopili, čo chceme. Nepočujú nás, preto sa učia rozprávať rukami. Na celom svete sa medzi sebou nepočujúci dohovoria posunkovou rečou uni-

verzálnou ako esperanto, nepotrebujú prekladateľa. Mnohí z nich sa napokon naučia aj rozprávať, hoci ich znaková reč je trochu zvláštna. Naučiť sa ju, ich stojí nemálo úsilia a trpezlivosti. Nepočujúci sa naučia odzerať z našich úst, čo hovoríme. My sa zasa môžeme naučiť ich znakovú reč, a tak prekonať bariéru ticha. Na vzájomné spoložitie stačí málo. Ak sa naučíme tolerovať osobitosť nepočujúcich, môžeme v nich získať naozajstných priateľov.

Nepočujúci, ktorý vníma špeciálnym spôsobom, nepozná vzťahy. Hluchota sa preto považuje za vážnejšiu poruchu než slepota. Nevidia „iba“ nevidí, ale všetko okolo seba vníma. Nepočujúci však vidí, ale nevie, čo sa okolo neho robí. Treba ho to naučiť. Nepočujúci má najspomalenejšie vnímanie základných prvkov v pojmovej oblasti - obliekania, obývania, nákupov, teda bežného života. Na výstave sú i dva objek-

ty doc. Čonku, ktorý vynikajúco ovláda znakovú reč pre nepočujúcich a prostredníctvom jedného z nich - atlasu znakovéj reči, sa mu ako prvému podarilo znakovou rečou vyjadriť gramatiku. Ide o svetový unikát.

POKR.